

DE RECENTE EN FOSSIELE MARIENE MOLLUSKEN VAN SCHIERMONNIKOOG
door

T.W. de Boer

Na jarenlange omzwervingen op het strand en wad rond Schiermonnikoog is het er dan toch eindelijk van gekomen: een samenvatting van de mariene mollusken die tot op heden op Schiermonnikoog zijn gevonden. Ik heb gepoogd deze lijst zo volledig mogelijk

te maken. Daarbij ben ik in hoofdzaak afgegaan op eigen waarnemingen en vondsten. Behalve deze zijn waarnemingen verwerkt van: D. Hoeksena (schr. neded.); W.J. Taekema (mondel. meded.); J.J. van Dijk, 1971; benevens 1 melding uit C.O. van Regteren Altena et al., 1965.

Voor aanvullingen en op- en aanmerkingen houd ik mij gaarne aanbevolen. De nomenclatuur is vnl. volgens A.W. Janssen, 1975.

AMPHINEURA

- 1 Lepidochitona cinereus (Linné, 1767)
Levend onder stenen op het wad langs de dijk.

BIVALVIA

- 2 Nucula nitidosa Winckworth, 1930 (= Nucula turgida)
1 doublet uit eikapsel van wulk.
- 3 Mytilus edulis Linné, 1758
Levend op het wad.
- 4 Modiolus modiolus (Linné, 1758)
Enkele doubletten van ca. 5 - 10 cm.
- 5 Aequipecten opercularis (Linné, 1758)
Regelmatig recente juv. ex. in gruis; soms doubletjes.
Af en toe een fossiele klep.
- 6 Chlanys varia (Linné, 1758)
Af en toe een blauwe, fossiele klep.
- 7 Pecten maximus (Linné, 1758)
1 melding van J.J. van Dijk.
- 8 Pododesmus squamula (Linné, 1758)
Regelmatig levende ex. op plastic voorwerpen en aluminium nettendrijvers.
- 8.1 Pododesmus squamula forma aculeata Müller
Regelmatig levende ex. op plastic voorwerpen en aluminium nettendrijvers.
- 9 Crassostrea angulata (Lamarck, 1819)
1 verse linkerklep.
- 10 Ostrea edulis Linné, 1758
Losse kleppen algemeen; 2 doubletten gevonden op het wad ten zuiden van Schiermonnikoog.
- 11 Lucinoma borealis (Linné, 1767)
Af en toe een fossiele losse klep of een fragment.
- 12 Lucinella divaricata (Linné, 1758)
Regelmatig fossiele kleppen in gruis.
- 13 Thyasira flexuosa (Montagu, 1803)
2 kleppen uit gruis; fossiel.
- 14 Kellia suborbicularis (Montagu, 1803)
1 klep uit gruis.
- 15 Mysella bidentata (Montagu, 1803)
Algemeen in gruis.
- 16 Tellinya ferruginosa (Montagu, 1808)
Algemeen in gruis.
- 17 Goodallia triangularis (Montagu, 1803)
Af en toe losse klepjes en soms doubletjes in gruis.

- 18 Acanthocardia aculeata (Linné, 1758)
Af en toe fragmenten; gave kleppen zeldzaam.
- 19 Acanthocardia echinata (Linné, 1758)
Losse kleppen algemeen.
- 20 Acanthocardia tuberculata (Linné, 1758)
Af en toe fossiele klép. / een
- 21 Sphaerocardium paucicostatum (Sowerby, 1839)
2 beschadigde kleppen en 1 fragment; D. Hoeksma.
- 22 Cerastoderma edule edule (Linné, 1758)
Levend op het wad.
- 23 Cerastoderma lamarcki (Reeve, 1844)
Regelmatig losse kleppen.
- 24 Laevicardium crassum (Gmelin, 1791)
Losse kleppen vrij algemeen; meestal zijn ze beschadigd.
- 25 Macra corallina cinerea Montagu, 1803
Algemeen; na een storm vaak levende doubletten.
- 26 Macra corallina plystoneerlandica Van Regteren Altena,
Regelmatig losse kleppen; fossiel. 1937
- 27 Macra glauca Born, 1778
Af en toe een fragment; fossiel.
- 28 Spisula elliptica (Brown, 1827)
Regelmatig losse kleppen.
- 29 Spisula solida (Linné, 1758)
Losse, oude kleppen algemeen.
- 30 Spisula subtruncata (Da Costa, 1778)
Algemeen; na een storm vaak doubletten met levende dieren.
- 31 Lutraria lutraria (Linné, 1758)
Losse, fossiele kleppen algemeen. Op 21-2-1976 echter 9 doubletten met vleesresten.
- 32 Solen marginatus Pulteney, 1799
Regelmatig losse, fossiele kleppen.
- 33 Ensis arcuatus arcuatus (Jeffreys, 1865)
Doubletten algemeen; soms ex. met vleesresten.
- 34 Ensis ensis Linné, 1758
Fossiele losse kleppen algemeen.
- 35 Ensis minor minor (Chenu, 1843)
Doubletten algemeen; soms ex. met vleesresten.
- 36 Ensis phaxoides Van Urk, 1964
Doubletten algemeen; soms ex. met vleesresten.
- 37 Ensis siliqua (Linné, 1758)
Doubletten algemeen; soms ex. met vleesresten.
- 38 Phaxas pellucides (Pennant, 1777)
Af en toe losse kleppen en doubletjes in gruis.
- 39 Angulus fabulus (Gmelin, 1791)
Doubletten algemeen.
- 40 Angulus tenuis (Da Costa, 1778)
Doubletten algemeen.

- 41 Arcopagia crassa (Pennant, 1777)
1 klep; W.J. Taekema.
- 42 Macona balthica (Linné, 1758)
Levend op het wad.
- 43 Donax vittatus (Da Costa, 1778)
Doubletten algemeen; soms levende ex.
- 44 Gari fervensis (Gmelin, 1791)
2 kleppen; J.J. van Dijk.
- 45 Scrobicularia plana (Da Costa, 1778)
Levend op het wad.
- 46 Abra alba (Wood, 1802)
Doubletten algemeen; soms levende ex.
- 47 Abra prismatica (Montagu, 1803)
Losse kleppen regelmatig in gruis.
- 48 Abra tenuis (Montagu, 1803)
Regelmatig verse doubletten in gruis langs de Waddendijk.
- 49 Arctica islandica islandica (Linné, 1758)
Regelmatig losse kleppen.
- 50 Dosinia exoleta (Linné, 1758)
1 doublet in een bosje wol.
- 51 Dosinia lupinus lincta (Pulteney, 1799)
Af en toe een fossiele klep.
- 52 Venerupis aurea senescens (Cocconi, 1873)
Regelmatig fossiele kleppen.
- 53 Venerupis rhomboides (Pennant, 1777)
1 fossiele klep.
- 54 Venerupis senegalensis (Gmelin, 1791) (= Venerupis pullastra)
Doubletten algemeen; soms ook levende ex. Van Schiermonnik-
oog zijn de volgende vormen bekend:
- 54.1 forma adusta Dautzenberg en Fischer
- 54.2 forma lyrata Locard
- 54.3 forma saxatilis Fleuriau de Bellevue
- 54.4 forma violacea Locard
- 55 Chamelea gallina striatula (Da Costa, 1778)
Regelmatig levende doubletten.
- 56 Lajonkairea rupestris lupinoides (Nyst, 1836)
1 klep; J.J. van Dijk.
- 57 Petricola pholadiformis Lamarck, 1818
Lege doubletten algemeen.
- 58 Mya arenaria Linné, 1758
Levend op het wad.
- 59 Mya truncata Linné, 1758
Losse kleppen algemeen; doubletten zeldzaam.
- 60 Corbula gibba gibba (Olivi, 1792)
Losse kleppen algemeen in gruis; fossiel?
- 61 Hiatella arctica arctica (Linné, 1758)
Regelmatig levende doubletten op drijvende voorwerpen
en in eikapsels van de wulk.

- 62 Turneria jeffreysi (Winckworth, 1930) (= Saxicavella jeffreysi)
Losse kleppen algemeen in gruis.
- 63 Barnea candida (Linné, 1758)
Losse kleppen algemeen; soms doubletten in veenhout.
- 64 Pholas dactylus Linné, 1758
Enkele fragmenten; fossiel.
- 65 Zirfaea crispata (Linné, 1758)
Losse kleppen algemeen; soms levende doubletten in veenhout.
- 66 Teredo navalis Linné, 1758
Af en toe klepjes in drijfhout.
- 67 Thracia papyracea (Poli, 1795)
Af en toe fragmenten in gruis; gave kleppen zeldzaam; doubletten zeer zeldzaam.

SCAPHOPODA

- 68 Dentalium vulgare (Da Costa, 1778)
Fossiele ex. zeldzaam in gruis.

GASTROPODA

- 69 Helcion pellucidum (Linné, 1758)
1 levend juv. ex. op riemwier (Hinanthalia elongata)
- 70 Patella aspera Röding, 1798
Enkele ex. onder riemwier, waaronder 1 ex. met vleesresten.
- 71 Gibbula cineraria (Linné, 1758)
Af en toe fossiele ex. in grof gruis; meestal beschadigd.
- 72 Calliostoma zizyphinum zizyphinum (Linné, 1758)
1 fossiel fragment.
- 73 Circulus striatus (Philippi, 1836)
1 ex. en 1 fragment uit gruis; fossiel. D. Hoeksema.
- 74 Lacuna vineta (Montagu, 1803)
Af en toe een ex. in gruis; deze hebben nooit een vers uiterlijk.
- 75 Littorina littorea (Linné, 1758)
Levend op het wad.
- 76 Littorina obtusa littoralis (Linné, 1758)
Zeldzaam in gruis; meestal juv. ex.
- 76.1 Littorina obtusa littoralis forma ornata Daniel
Enkele juveniele ex. uit gruis.
- 77 Littorina saxatilis saxatilis (Olivi, 1792)
Levend op het wad.
- 78 Littorina saxatilis rudis (Maton, 1797)
Lege ex. in gruis aan de wadzijde.
- 79 Hydrobia stagnorum (Gmelin, 1790)
Levend op het wad.
- 80 Peringia ulvae (Pennant, 1777)
Levend op het wad.
- 81 Alvania lactea (Michaud, 1830)
5 ex. uit gruis; D. Hoeksema.

- 82 Cingula senicostata aculeus Gould, 1841
1 ex. uit gruis.
- 83 Rissoa membranacea (Adams, 1800)
Regelmatig ex. in gruis; fossiel?
- 84 Turboella inconspicua (Alder, 1844)
Algemeen in fijn gruis; D. Hoeksema.
- 85 Turboella parva parva (Da Costa, 1778)
1 ex. uit gruis; D. Hoeksema.
- 86 Tornus subcarinatus (Montagu, 1803)
Regelmatig te vinden in gruis; fossiel.
- 87 Skeneopsis planorbis (Fabricius, 1780)
Enkele ex. uit gruis.
- 88 Turritella tricarinata communis Risso, 1826
Regelmatig te vinden in grof gruis.
- 89.1 Bittium reticulatum forma scabra Olivi
Enkele ex. uit gruis; fossiel.
- 90 Triphora perversa adversa (Montagu, 1803)
1 ex. uit gruis; fossiel.
- 91 Epitonium clathrus (Linné, 1758)
Geregeld in gruis te vinden.
- 92 Epitonium turtonae (Turton, 1819)
Enkele ex. gevonden in grof gruis.
- 93 Epitonium clathratulum clathratulum (Kannacher, 1798)
Enkele ex. uit gruis; fossiel.
- 94 Aclis minor (Brown, 1827)
Wordt genoemd door Van Regteren Altena et al., 1965:21;
fossiel.
- 95 Strombiformis glaber Da Costa, 1778 (= Eulina glabra)
Regelmatig fragmenten in gruis; fossiel.
- 96 Aporrhais pespelicani quadrifidus (Da Costa, 1778)
Af en toe in gruis; meestal juv. ex.; zelden met vol-
groeide vlag.
- 97 Crepidula fornicata (Linné, 1758)
Af en toe dode ex. en soms levende en kettingvormende ex.
- 98 Velutina velutina (Müller, 1776)
1 fragment uit gruis; fossiel.
- 99 Trivia spec.
2 ex. uit gruis; fossiel.
- 100 Euspira catena (Da Costa, 1778) (= Lunatia catena)
Algemeen langs het strand; vooral in grof gruis.
- 101 Euspira poliana (Della Chaije, 1830) (= Lunatia alderi)
Algemeen in gruis.
- 102 Nucella lapillus lapillus (Linné, 1758)
Af en toe fragmenten en juv. ex. in gruis.
- 103 Ceratostoma erinaceum (Linné, 1758)
2 ex. uit grof gruis, fossiel.
- 104 Buccinum undatum Linné, 1758
Lege schelpen algemeen; zelden levende ex.

- 104.1 Buccinum undatum forma sinistrorsa Jeffreys
1 ex.; gevonden door H. van der Meulen.
- 105 Neptunea antiqua (Linné, 1758)
Af en toe lege schelpen op het strand.
- 106 Neptunea striata lyratodespecta Strauch, 1972
forma anglica Strauch (= Neptunea antiqua carinata)
Af en toe gave ex.; meestal fragmenten; fossiel.
- 107 Sipho gracilis (Da Costa, 1778) (= Colus gracilis)
2 beschadigde ex.
- 108 Hinia reticulata (Linné, 1758)
Algemeen in gruis.
- 109 Hinia incrassata (Ström, 1768)
Af en toe ex. in gruis; fossiel.
- 110 Hinia pygmaea (Lamarck, 1822)
Af en toe ex. in gruis; fossiel.
- 111 Bela nebula (Montagu, 1803)
Regelmatig fragmenten in gruis; fossiel.
- 112 Oenopota turricula (Montagu, 1803)
Algemeen in gruis; vnl. juv. ex.; 1 vers ex. uit eikapsel
van Wulk.
- 113 Chrysallida cf. obtusa (Brown, 1827)
4 ex. en 3 fragmenten uit gruis; fossiel?
- 114 Chrysallida sarsi Nordsieck, 1972
Regelmatig in gruis te vinden; fossiel.
- 115 Odostoma scalaris (MacGillivray, 1843)
1 ex. in gruis.
- 116 Odostomia unidentata (Montagu, 1803)
2 fragmenten; fossiel; D. Hoeksema.
- 117 Turbonilla crenata (Brown, 1827)
Regelmatig ex. in gruis; fossiel.
- 118 Turbonilla lactea (Linné, 1767) (= Turbonilla elegantissima)
Regelmatig ex. in gruis; fossiel.
- 119 Acteon tornatilis (Linné, 1758)
Af en toe ex. in gruis; zelden vers uitziende ex.
- 120 Cylichna cylindracea (Pennant, 1777)
3 ex. uit gruis; fossiel.
- 121 Philine aperta quadripartita Ascanius, 1772
Af en toe ex. en fragmenten in gruis.
- 122 Retusa obtusa (Montagu, 1803)
Algemeen in gruis; vooral aan de wadzijde.
- 123 Ovatella myosotis (Draparnaud, 1801)
Regelmatig te vinden in gruis aan de wadkant.
- 123.1 Ovatella myosotis forma denticulata Montagu
Regelmatig te vinden in gruis langs de wadkant.

CEPHALOPODA

- 124 Alloteuthis subulata (Lamarck, 1798)
Af en toe zijn eieren en rugschilden op het strand te vinden.
- 125 Loligo spec.
Af en toe enkele grote rugschilden.
- 126 Sepia elegans (D'Orbigny, 1826)
ca. 100 rugschilden tijdens invasie in dec. 1970.
- 127 Sepia officinalis Linné, 1758
Regelmatig rugschilden en soms eieren.
- 128 Sepia orbignyana Férussac, 1826
1 ex. in dec. 1970, tijdens invasie van Sepia elegans.

LITERATUUR

- 1 Boer, Th.W. de, 1971. Schelpen van Schiermonnikoog.-
Het Zeepaard 31: 61-62.
- 2 Boer, Th.W. de, 1972. Vondsten onder riemwier.-
Het Zeepaard 32: 64.
- 3 Boer, Th.W. de, 1976. Gruisvondsten op Schier.-
Het Zeepaard 36: 63.
- 4 Dijk, J.J. van, 1971. Enige vondsten van Schiermonnikoog.-
Het Zeepaard 31: 112-115.
- 5 Entrop, B., 1966. Schelpen vinden en herkennen.- Zutphen.
- 6 Groot, C., 1975. Vondsten van Schiermonnikoog.- Het
Zeepaard 35: 79-80.
- 7 Hoeksema, D., 1977. De Pyramidellidae van Terschelling
en Schiermonnikoog.- CB van de NMV 174: 628-631.
- 8 Janssen, A.W., 1975. Systematische lijst van Nederlandse
recente en fossiele mollusken.- Meded. W.T.K.G. 12(4):
115-170.
- 9 Nordsieck, F., 1968. Die europäischen Meeres-Gehäuseschnecken
(Prosobranchia): I-VIII, 1-273. Stuttgart.
- 10 Nordsieck, F., 1969. Die europäischen Meeresmuscheln
(Bivalvia): I-XIII, 1-256. Stuttgart.
- 11 Nordsieck, F., 1972. Die europäischen Meeresschnecken
(Opisthobranchia mit Pyramidellidae; Rissoacea): I-XIII,
1-327. Stuttgart.
- 12 Regteren Altena, C.O. van, A. Bloklander & L.P. Pouderooyen,
1965. De fossiele schelpen van de Nederlandse stranden en
zeegaten 1.- NMV.